

Il-Ligi Opportunitajiet Indaq

Is-Sena Ewropeja ta-Persuni b'Diżabilità

KUMMISSJONI NAZZJONALI PERSUNI B'DIŻABILITÀ

Persuni
b'Diżabilità

IT-TIENI SENA

Dan il-ktejjeb jista' jinkiseb minn fuq il-homepage tal-Kummissjoni jew fuq audio mill-uffiċini tal-Kummissjoni.

An English version of this book is available on the Commission's website or from the Commission's office.

Editur:
Fred Bezzina

Pubblikazzjoni:
Kummissjoni Nazzjonali
Persuni b'Diżabilità,
Centru Hidma Soċjali,
Santa Venera
Tel: 21 487 789
Fax: 21 484 609
Textelefon: 21 446 536
E-mail: eocu@knpd.org

www.knpd.org

L-ewwel sena ta' hidma tal-Liġi Opportunitajiet kienet sena ta' prova ghalina: kollox ġdid u kollox mistur. Matul dik is-sena konna qisna tarbija li qed tiegħu l-ewwel passi tagħha... herqana, imma fl-istess waqt beżżana għax ma tafx x'se ssib ma' wiċċha.

Daħla

Din kienet sena li matulha l-Kummissjoni ħaddmet il-Liġi fuq tliet binarji. L-ewwel, il-Kummissjoni kienet reattiva, jiġifieri, investigat ilmenti li saru direttament minn persuni b'diżabilità, minn familjari tagħhom, jew minn għaqdiet volontarji li jaħdmu f'dan il-qasam. It-tieni, il-Kummissjoni kienet pro-attiva, billi użat il-Liġi Opportunitajiet Indaq bħala għodda sabiex tħaffef il-pass tal-bidla; dan għamlitu billi, hi stess, bdiet proċeduri ta' investigazzjoni u negozjar ma' entitajiet differenti. It-tielet, il-Kummissjoni bdiet il-proċess biex jiġu mfassla regolamenti għall-

proċedura tal-Qorti fil-konfront ta' din il-Liġi.

Fejn fl-ewwel sena ta' hidma tal-Liġi aktar għafasna fuq dak li hu investigat ta' l-ilmenti, f'din it-tieni sena ta' hidma rajna li l-Kummissjoni kellha lmenti quddiemha li jinstabu f'kull stadju tal-proċess legali, ċjoè, fl-istadji ta' investigat; negozjar; arbitraġġ; protest ġudizzjarju; każijiet fil-Qorti, u ta' każijiet konklużi b'sodisfazzjon għall-partijiet kollha konċernati.

Fil-kamp ta' l-Edukazzjoni, kif wiehed kien jistenna, l-ilmenti ffukaw fuq il-provediment ta' Facilitators, kemm dawk li jaħdmu fi skejjel

regolari, kif ukoll dawk li qegħdin fi skejjel tal-knisja, jew indipendenti.

Kif kien mistenni, ilmenti dwar Access Fiziku komplew jiddominaw it-tħaddim tal-Liġi. Dawn l-ilmenti jinkludu: Ministeri, Diviżjonijiet u dipartimenti governattivi, kunsilli lokali, ċentri tas-saħħa, klinika medika, toroq, knejjes, oratorju parrokkjali, ċentri ta' l-arti, il-Qorti, ċimiterji, ristoranti, ħwienet li jbigħu apparat li jintuża minn persuni b'dizabilità u lukandi.

Rigward il-Provista ta' Servizi, il-Liġi ħadmet fuq ilment minn persuni b'nuqqas ta' smiġħ dwar servizzi tat-towing, kif ukoll ilment dwar l-għoli tal-kaxxi ta' l-ittri.

Fis-settur tad-Djar kien hemm ilment wieħed.

Il-Kummissjoni tat bidu wkoll għal ħidma ġdida, dik li jsir ftehim ġenerali ma' entitajiet kbar, sabiex fl-operat kollu tagħhom dawn iħarsu l-provedimenti tal-Liġi Opportunitajiet Indaq, billi jtejbu l-access fiziku tal-bini tagħhom, billi jagħtu trattament indaq lill-klijent b'dizabilità fis-servizzi li joffru, u billi jiggarantixxu opportunitajiet indaq lill-impjegati kollha tagħhom (f'dak li hu reklutaġġ, ħlas, u opportunitajiet għal overtime u promotions).

Fl-aħħar, il-Kummissjoni ppreparat abbozz tar-regolamenti għall-proċedura tal-Qorti vis-à-vis din il-Liġi. Il-Kummissjoni għet infurmata li l-proposti tagħha ġew aċċettati mill-Awtoritajiet kompetenti tal-Qorti u diġà bdew jiġu utilizzati. Biss għad fadal li dawn jiġu approvati formalment mill-Awtorità tal-Qrati u wara li jiġu ppubblikati fil-Gazzetta tal-Gvern. Il-Kummissjoni kitbet lill-Prim Imħallef il-ġdid biex dan il-proċess jintemm fl-iqsar żmien possibbli.

Irridu nerġgħu nemfasizzaw li s-suċċess ta' din il-Liġi ma jitkejjilx bin-numru ta' każi li għandna l-Qorti, iżda bin-numru ta' każijiet fejn intlaħqet soluzzjoni ġusta. Il-Kummissjoni hi sodisfatta bil-progress ta' bidla li qed isir bis-saħħa tal-Liġi. Dan ma jfissirx li ma nixtix li l-pass tal-progress kien aktar mgħaġġel, iżda nemmnu bis-sħiħ li l-Liġi Opportunitajiet Indaq qed ikollha l-effett mixtieq: dak li tħaffef, b'ritmu meqjus, il-proċess ta' bidla, sabiex, fuq livell nazzjonali, naraw titjib konkret fil-kwalità ta' ħajja tal-persuni b'dizabilità kollha f'pajjiżna.

Joseph M. Camilleri

Chairperson,
Kummissjoni Nazzjonali Persuni
b'Dizabilità

Marianne Debono

Manager, Taqsima Liġi
Opportunitajiet Indaq

Il-Liġi Opportunitajiet Indaq (Persuni b'Dizabilità) għalqet sentejn. F'Ottubru 2001, it-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaq (TLOI) fi ħdan il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Dizabilità (KNPD) pprezentat lill-pubbliku Malti rendikont tal-ħidma tagħha permezz ta' ktejjeb maħruġ għal dan il-ghan. F'dan il-ktejjeb aħna konna wegħidna li nzommu dan l-appuntament mal-pubbliku kull sena. Din it-Taqsima qed terġa' tagħti rendikont tat-tieni sena tal-ħidma tagħha permezz ta' din il-pubblikazzjoni.

Ħarsa Ġenerali

Din it-Taqsima fi ħdan il-Kummissjoni tircievi ilmenti ta' dikriminazzjoni skond sitt oqsma ġenerali li huma:

- l-Xogħol
- L-Edukazzjoni
- L-Access
- L-Għoti ta' Ogġetti u Servizi
- Id-Djar
- L-Assigurazzjoni.

ILMENTI

Matul din is-sena, il-Kummissjoni rċeviet 63 ilment

meta mqabbel ma' 92 ilment li kienet irċeviet fl-ewwel sena. Dan hu tnaqqis ta' 29 każ jew inkella ta' madwar 32 fil-mija. Biss wieħed irid jiftakar li għalkemm il-liġi daħlet fis-seħħ fl-1 ta' Ottubru 2000, it-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaq bdiet il-ħidma tagħha minn mindu l-Parlament Malti għadda din il-liġi jiġifieri mill-1 ta' Jannar 2000. Dan ifisser li l-ewwel rapport hu ta' madwar 20 xahar waqt li t-tieni hu ta' 12-il xahar biss. Għaldaqstant dan it-tnaqqis hu wieħed spjegabbli ħafna.

ILMENTI						
Tip	2000/2001		2001/2002		2000/2002	
	Nru	Perċentwal	Nru	Perċentwal	Total	Perċentwal
Xogħol	13	14	9	14	22	14
Edukazzjoni	10	11	5	8	15	10
Aċċess	48	53	38	60	86	55
Għoti ta' Oġġetti u Servizzi	18	20	10	16	28	18
Assigurazzjoni	2	2	0	0	2	1
Djar	1	1	1	2	2	1
Total	92	100%	63	100%	155	100%

Jekk wieħed jeżamina ftit it-tqassim li hemm ta' dawn l-ilmenti wieħed jara li bejn wieħed u ieħor inżammu l-istess tendenzi. L-Aċċess baqgħet l-akbar taqsima għax gibdet 38 ilment jiġifieri 60 fil-mija tal-ilmenti kollha. Dan juri zieda ta' 7 fil-mija fuq il-perjodu ta' qabel. Ma hemmx dubbju li l-aċċess hu importanti ħafna biex il-persuni b'dizabilità u l-familji tagħhom ikollhom kwalità tajba ta' ħajja l-aktar meta wieħed jiftakar li diversi servizzi oħra jiddependu minnu. Madankollu l-Kummissjoni mhix kuntenta għall-aħħar b'din is-sitwazzjoni u ser tiegħu miżuri biex ikun hemm aktar bilanċ fil-ħidma ta' din it-Taqsima. Wieħed ukoll irid jiftakar li l-Aċċess hu xi ħaġa konkreta u allura d-diskriminazzjoni

minħabba dan il-fattur tidher aktar u hi ħafna aktar faċli li tiprovaha.

Punt ieħor ta' min jiddiskuti hu l-fatt li din it-Taqsima ftit li xejn kellha lmenti fuq diskriminazzjoni fl-oqsma ta' djar u ta' assigurazzjoni. Jekk ma ssirx analiżi sewwa ta' din is-sitwazzjoni wieħed jista' jinkkonkludi li f'dawn l-oqsma l-persuni b'dizabilità mhumiex jiġu d-diskriminati. Però ma hemmx dubbju li hemm fatturi oħra li jridu jiġu kkunsidrati qabel ma wieħed jasal għal konkluzjoni bħal din. L-ewwel nett, f'Malta numru sostanzjali ta' persuni b'dizabilità għadhom joqgħodu mal-familji tagħhom, ħafna minnhom, minħabba li d-dħul finanzjarju tagħhom ma jippermettilhomx ifittxu akkomodazzjoni għal

rashom. Ma hemmx dubbju li dan hu fattur determinanti għala ftit li xejn il-Kummissjoni qed tircievi ilmenti ta' diskriminazzjoni f'dan is-settur. Rigward l-assigurazzjoni wieħed irid jiftakar ukoll li barra li l-persuni b'dizabilità, bħala grupp, għandhom dħul finanzjarju pjuttost baxx u għalhekk ftit jistgħu jaffordjaw li jassiguraw lilhom infushom u l-propjetà tagħhom, wieħed irid jiftakar ukoll li l-kultura Maltija in ġenerali favur assigurazzjoni għadha waħda mhix qawwija.

Fil-qasam ta' l-Edukazzjoni u x-Xogħol, għalkemm in-numri huma aktar, xorta għadhom baxxi. Il-livell ta' lmenti bħala perċentwal baqgħu l-istess fuq iż-żewġ perjodi. L-ilmenti fl-għoti ta' servizzi u oġġetti hu aktar aċċettabbli u wkoll, bħala perċentwal baqa' fuq l-istess livell ta' l-ewwel perjodu.

Kontra min saru l-ilmenti

Jekk wieħed jeżamina kontra min saru l-ilmenti u jqabbilhom maċ-ċifri tas-sena l-oħra wieħed isib din is-sitwazzjoni:

KONTRA MIN SARU L-ILMENTI				
Tip ta' Organizzazzjoni	2000/2001		2001/2002	
	Nru	Perċentwal	Nru	Perċentwal
Gvern	37	40	19	30
Parastatali	21	23	10	16
Kunsilli Lokali	6	7	13	21
Knisja	9	10	12	19
Privat	17	20	9	14
Mhux Magħruf	2	2	0	0
Total	92	100%	63	100%

Għal darba oħra l-akbar numru ta' lmenti kien kontra l-Gvern (30%) għalkemm din iċ-ċifra naqset sostanzjalment jiġifieri b'10 fil-mija. Tnaqqis ieħor gie registrat fil-konfront tal-kumpaniji parastatali

(7%) u fis-settur privat (6%). Fil-kaz tal-Kunsilli Lokali u l-Knisja l-perċentwali ta' lmenti żdiedu b'14% u 9% rispettivament minhabba li l-Kummissjoni bdiet strategija li:

- tagħmel ilment dwar l-aċċessibilità tal-Kunsilli Lokali fejn hemm it-Tribunal Reġjonali;
- tagħmel ilment dwar l-aċċessibilità tal-knejjes parrokkjali u bdejna bl-ewwel 10 fil-lista alfabetika.

Jekk wieħed kellu jgħodd l-ilmenti kollha li saru kontra entitajiet iffinanzjati mill-Gvern (Gvern, Parastatali u Kunsilli Lokali) issib li l-perċentwal jitla' għal 67% li hu bejn wieħed u ieħor fl-istess livell tas-sena l-oħra. Wieħed irid jinnota li l-livell ta' lmenti mhuwiex l-indikatur ewlieni tal-livell ta' opportunitajiet indaqs li dawn l-entitajiet joffru lill-persuni b'dizabilità u l-familji tagħhom.

Jekk nidhlu f'it aktar fil-fond u naraw kontra min saru l-ilmenti matul din is-sena skond l-entitajiet differenti, insibu din is-sitwazzjoni:

KONTRA MIN						
	Aċċess	Edukazzjoni	Għoti ta' Oġġetti u Servizzi	Xogħol	Djar u Assigurazzjoni	Total
Gvern	7	5	5	2	0	19
Parastatali	2	0	2	5	1	10
Kunsilli	11	0	2	0	0	13
Knisja	12	0	0	0	0	12
Privat	6	0	1	2	0	9
Total	38	5	10	9	1	63

Minn din it-tabella wieħed jista' jagħmel dawn l-osservazzjonijiet:

- l-ilmenti kontra l-Gvern huma maqsuma tista' tghid b'mod ugwali fl-oqsma kollha li fihom il-Gvern jopera;
- l-ilmenti fl-edukazzjoni huma kollha indirizzati lejn il-Gvern;
- ftit saru ilmenti kontra entitajiet privati jew parastatali.

Ilmenti Magħluqa

Il-kazijiet li tressqu lit-Taqsima Ligi Opportunitajiet Indaqs issa jinsabu fi stadju differenti. Hu ta

sodisfazzjon għal din it-Taqsima li tirreġistra li matul din is-sena, rnexxielha tilhaq diversi abbozzi ta' ftehim biex tiġi eliminata d-diskriminazzjoni kontra persuni b'dizabilità. Din is-sena n-numru ta' kazijiet fejn instabet soluzzjoni tela' minn 14 għal 29. Dan ifisser li matul din is-sena, it-Taqsima Ligi Opportunitajiet Indaqs irnexxielha ssolvi 29 ilment, zieda ta' aktar minn 50 fil-mija fuq is-sena l-oħra. Barra minn hekk il-Kummissjoni rnexxielha ssolvi aktar minn nofs il-kazijiet li hi għalqet kif jidher f'din it-tabella:

ILMENTI MAGĦLUQA				
	2000/01		2001/2002	
	Nru	Perċentwal	Nru	Perċentwal
Solvuti	14	39	29	54
Ma kienx hemm diskriminazzjoni	13	36	10	19
Riferuti lil entitajiet oħra	4	11	13	24
Waqgħu l-ilment	5	14	2	4
Total	36	100%	54	100%

In-numru ta' lmenti fejn il-Kummissjoni sabet li ma kienx hemm diskriminazzjoni hu ta' 10. Bħala perċentwal tal-każijiet magħluqa, kien hemm tnaqqis sostanzjali ta' 17-il punt. Dan jista' jkun sinjal tajjeb għax juri li l-persuni b'dizabilità qed iressqu każijiet aktar sodi. Min-naħa l-oħra hu importanti li wieħed jinnota li persuna li tħoss li għad għandha każ ta' diskriminazzjoni, hi xorta jibqgħalha d-dritt bil-liġi li tfittex għal remedju hi, minkejja li l-Kummissjoni tkun iddeċidiet li ma hemmx każ ta' diskriminazzjoni.

In-numru ta' lmenti li t-Taqsima rreferiet lil entitajiet oħra kiber u bħala perċentwal tela' bi 13-il punt. Dan hu punt pożittiv għax it-Taqsima għandha tuża mezzi differenti biex tilhaq l-għanijiet tagħha, tikkopera ma' dawn l-entitajiet u anke teduka lill-persuni b'dizabilità biex huma stess jagħmlu l-aħjar użu minn dawn il-mezzi.

Qorti Jew Arbitraġġ

Matul din is-sena, il-Kummissjoni kellha tiftaħ tliet kawzi fil-Qorti Ċivili waqt li f'zewġ każijiet oħra kien hemm qbil biex il-każ imur Arbitraġġ. Wieħed jista' jargumenta li dawn in-numri huma żgħar ħafna. Però, il-Kummissjoni dejjem sostniet li s-suċċess ta' din il-Liġi mhuwiex f'kemm tiftaħ kawzi l-Qorti jew Arbitraġġ imma f'kemm jirnexxielha ssolvi lmenti bil-perswazzjoni. Dan hu proċess ta' bdil bil-mod imma konsistenti ta' mentalità bbażata fuq il-karità lejn il-persuni b'dizabilità ma' mentalità bbażata fuq d-drittijiet tal-bniedem. Qabza kbira li nemmnu li qed issir għalkemm bil-mod.

Ilmenti Miftuħa

It-Taqsima għad għandha 65 każ li għadhom miftuħin u li ser tkompli taħdem fuqhom matul is-sena li ġejja. Fost dawn il-każijiet hemm numru żgħir fejn għalkemm intlaħaq ftehim, dan il-ftehim irid jiġi implimentat fuq perjodu ta' żmien. Dan ifisser li għalkemm il-ftehim ikun intlaħaq, wieħed ma jistax jagħlaq il-każ għax is-soluzzjoni tkun għadha ma ġiet implimentata jew tkun ġiet implimentata parzjalment.

Regolamenti

Fuq l-esperjenza miksuba fl-ewwel xhur tat-tħaddim ta' din il-Liġi, il-Kummissjoni għamlet emendi żgħar imma sinifikanti għar-"Regolamenti ta' Proċedura għall-Investigazzjoni ta' lmenti li ġew ippubblikati fil-Gazetta tal-Gvern bħala Avviz Legali Nru 17 tas-Sena 2002. Permezz ta' dawn l-emendi sar aktar ċar x'inhi l-proċedura eżatta li l-Kummissjoni trid isegwi biex tħaddem din il-liġi permezz tal-Qorti.

Il-Kummissjoni pproponiet ukoll li jinħarġu "Regoli dwar il-Proċedura quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili" għall-finijiet ta' Artiklu 33 tal-Att dwar Opportunitajiet Indaq. Sfortunatament għalkemm hemm qbil dwar dawn ir-regolamenti mal-bord tal-Qrati li jirregola din il-materja, jidher li għad ma nstabx il-mezz amministrattiv kif dawn isiru uffiċjali u jiġu ppubblikati fil-Gazzetta tal-Gvern. Minkejja dan kollu jidher li, sa fejn hu possibbli, il-Qorti qed timxi ma' dawn fuq dan ir-regolamenti.

Fred Bezzina,

Direttur Eżekuttiv (KNPD)

Marianne Debono,

Koordinatriċi (TLOI)

F'din it-Taqsima, ser naghtu rendikonti fil-qosor tal-każijiet prinċipali li fuqhom hadmet il-Kummissjoni.

Każijiet Prinċipali

Dawn ser jinqasmu fi tliet partijiet:

- Każijiet solvuti jiġifieri fejn instabet soluzzjoni finali u għalhekk il-każ issa hu magħluq;
- Każijiet fejn instabet soluzzjoni imma din trid tiġi implimentata fuq medda ta' żmien u għalhekk il-każ jibqa' miftuħ;
- Każijiet li qegħdin fil-Qorti jew għall-Arbitraġġ.

KAŻIJET PRINĊIPALI SOLVUTI

1. L-Isptar Boffa

It-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaq (TLOI) kellha ilment li f'dan l-isptar ma kienx hemm toilets aċċessibbli għal kulhadd fi parti tal-Outpatients u l-anqas parkeġġ riservat għall-persuni b'dizabilità. L-amministrazzjoni ta' l-isptar mill-ewwel ħadt il-passi biex dawn il-problemi jiġu solvuti kif fil-fatt ġara.

Il-punti prinċipali ta' dan l-iment huma dawn:

- Marzu 2001 - *It-TLOI ressqet l-iment lid-Divizjoni tas-Saħħa.*
- Mejju 2001 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat.*
- Awissu 2001 - *Sar il-Parkeġġ Riservat għall-persuni b'dizabilità.*
- Novembru 2001 - *Saret ir-rampa u r-rails għat-toilet biex dan ikun aċċessibbli għal kulhadd.*

2. Iċ-Ċentru Ċiviku ta' B'kara

It-TLOI kellha lment li t-tielet sular taċ-Ċentru Ċiviku ta' B'kara fejn hemm l-uffiċċini tal-Kunsill Lokali u l-librerija pubblika ma kienx fiżikament aċċessibbli. Il-Kunsill u d-Divizjoni tax-Xogħlijiet mill-ewwel assumew ir-responsabilità li jirremidjaw. Minkejja li x-xogħol dam xi f'it, issa hemm platform lift li rrenda dan is-sular aċċessibbli. Barra minn hekk twessgħu ukoll xi bibien, ġew irrangati xi toilets biex ikunu aċċessibbli għal kulhadd u anke nbidel il-bieb prinċipali li sar ta' l-elettriku biex ikun aktar aċċessibbli għal kulhadd.

Il-punti prinċipali ta' dan l-iment huma dawn:

- Ottubru 2000 - *It-TLOI ressqet l-iment lill-Kunsill Lokali ta' B'kara.*
- Ottubru 2000 - *Il-Kunsill informa lit-TLOI li flimkien mad-Divizjoni tax-Xogħlijiet kienu qed jaħdmu fuq il-problema.*
- Marzu 2001 - *Tlesta x-xogħol fuq il-bieb prinċipali, il-bibien l-oħra u t-toilets.*
- Ġunju 2001 - *Ħarġet it-tender għax-xogħlijiet neċessarji.*
- April 2002 - *Tlesta x-xogħol biex iċ-Ċentru jsir aċċessibbli għal kulhadd.*

3. Iċ-Ċentru ta' Matul il-Jum għall-Persuni Anzjani - Rabat

Il-Kummissjoni rċeviet ilment li l-Kunsill Lokali tar-Rabat ma kienx ser jibqa' jagħmel użu miċ-Ċentru ta' l-Anzjani tal-Imtarfa u kien ser jibda jagħti dan is-servizz minn post mhux aċċessibbli għal kulhadd fir-Rabat. Il-Kummissjoni ressqet dan l-iment u wara diskussjonijiet bejn iż-żewġ naħat il-Kunsill mill-ewwel aċċetta li jibda jagħti dan is-servizz minn post aċċessibbli kif fil-fatt għamel.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Frar 2002 - *t-TLOI ressqet l-ilment lill-Kunsill Lokali.*
- April 2002 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat.*
- Ġunju 2002 - *x-xogħol tlesta u l-perit tal-Kummissjoni kkonferma li l-post hu aċċessibbli għal kulhadd skond il-linji gwida tal-Kummissjoni.*

4. Il-Knisja ta' Haż-Żebbuġ

Il-Kummissjoni rċeviet ilment li l-parroċċa ta' Haż-Żebbuġ ma kinetx fiżikament aċċessibbli għal kulhadd. It-TLOI ressqet dan l-ilment lill-Arċipriet ta' din il-parroċċa. Wara diskussjonijiet miegħu u anke bl-intervent tal-E.T. il-Vigarju Ġenerali, A. Depasquale, l-entrata ta' din il-knisja parrokkjali saret aċċessibbli għal kulhadd.

Il-punti prinċipali ta' dan l-ilment huma dawn:

- April 2000 - *It-TLOI ressqet l-ilment lill-Arċipriet ta' din il-parroċċa.*
- Marzu 2001 - *Laqgħa bejn il-KNPD u l-E.T. il-Vigarju Ġenerali.*
- Ġunju 2001 - *L-Arċipriet informa lit-TLOI li x-xogħol tlesta.*

- Lulju 2001 - *Il-perit tal-KNPD għamel rapport li wera li kien għad fadal xi xogħol x'isir.*
- Novembru 2001 - *Ix-xogħol tlesta u din il-knisja issa għandha entrata aċċessibbli għal kulhadd.*

5,6. Il-Kumpaniji Medicat u Technoline

Il-Kummissjoni rċeviet ilmenti li numru ta' kumpaniji li jbigħu apparat għall-persuni b'dizabilità kienu qed joperaw minn bini li mhux aċċessibbli għal kulhadd inkluż persuni li jużaw sigġu tar-roti. Fost dawn kien hemm il-kumpaniji Medicat ta' B'kara u Technoline tal-Gżira. Dawn iż-żewġ kumpaniji mill-ewwel aċċettaw li jaslu fi ftehim mal-Kummissjoni biex jirrendu l-post tagħhom aċċessibbli għal kulhadd.

Il-Medicat talab li fi żmien raġonevoli u aċċettat miż-żewġ naħat jimxi għall-bini ġdid li jkun aċċessibbli għal kulhadd, kif fil-fatt ġara.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Ottubru 2000 - *It-TLOI ressqet l-ilment lil din il-kumpanija.*

- Frar 2001 - *Il-Kumpanija Medicat informat lit-TLOI li kienet ser timxi għal bini aċċessibbli għal kulhadd.*
- Lulju 2002 - *Il-Kumpanija marret f'bini ġdid.*
- Awissu 2002 - *Il-perit tal-KNPD ikkonferma li l-bini l-ġdid hu aċċessibbli għal kulhadd skond il-linji gwida tal-Kummissjoni.*

Il-Kumpanija Technoline installat platform lift u rranġat toilet biex ikunu aċċessibbli għal kulhadd skond il-linji gwida tal-Kummissjoni. Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Ottubru 2000 - *It-TLOI ressqet l-ilment lill-Kumpanija Technoline.*
- Jannar 2001 - *Saret laqgħa bejn iż-żewġ naħat fejn ġew ipprezentati proposti.*
- April 2001 - *L-applikazzjoni li saret lill-PA ma kinitx skond il-linji gwida tal-KNPD.*
- Ġunju 2001 - *It-Technoline infurmat lill-TLOI li kienet ser tordna stairclimber. Il-Kummissjoni wriet riservi dwar dan l-apparat.*
- Lulju 2001 - *Il-Kumpanija ordnat platform lift minflok.*
- Settembru 2002 - *Ix-xogħol fuq*

il-lift u t-toilet tlestew u issa din il-kumpanija qed topera minn bini aċċessibbli għal kulhadd.

7. Casino di Venezia

It-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaq ressqet ilment għax il-Palazz Scamp li minnu beda jopera l-Casino di Venezia ma kienx aċċessibbli għal kulhadd. Wara diskussjonijiet din il-problema ġiet riżolta fi żmien qasir.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Lulju 2001 - *It-TLOI ressqet l-ilment lil din il-Kumpanija.*
- Awissu 2001 - *Il-Kummissjoni ħarġet stqarrija pubblika dwar din il-problema.*
- Settembru 2001 - *Intlaħaq ftehim bejn iż-żewġ naħat.*

8. Il-Parkeġġ taċ-CDAU

It-TLOI rċeviet ilment li ma kienx hemm postijiet riservati biżżejjed għall-persuni b'dizabilità fil-parkeġġ li hemm għaċ-CDAU. Kien hemm problema jekk dan il-parkeġġ hux responsabilità tal-Università jew tad-Divizjoni tas-Saħħa. Wara li ġie stabilit li din ir-responsabilità taqa' f'idejn id-Divizjoni tas-Saħħa, ġie

stabilit kemm kellu jkun hemm postijiet riservati għall-persuni b'dizabilità. Il-proposta tal-Kummissjoni giet aċċettata u implimentata.

- Frar 2001 - *Tressaq l-ilment lid-Divizjoni tas-Saħħa.*
- Lulju 2001 - *Ġie stabilit li l-parkeġġ hu responsabilità tad-Divizjoni tas-Saħħa.*
- Mejju 2002 - *Saru żewġ postijiet riservati għall-persuni b'dizabilità fil-parkeġġ allokat għac-CDAU.*

9,10,11. Il-Kumpaniji MET, RMF u XTC

Il-Kummissjoni rċeviet ilment mill-Għaqda Persuni Neqsin mis-Smigh (Malta) li l-kumpaniji li jipprovdu Breakdown Service ma kinux aċċessibbli għall-persuni neqsin mis-smigh minhabba li dawn jiġu kkuntattjati permezz tal-telefon. Il-Kummissjoni talbet li dawn il-kumpaniji jibdedw joffru dan is-servizz lil dawn il-persuni permezz tal-SMS u t-telefon ċellulari.

Il-Kumpaniji MET, RMF u XTC ingħaqdu mal-kumpanija CAA (li aċċettat mill-ewwel) u aċċettaw li jipprovdu dan is-servizz permezz tal-SMS.

Il-punti principali tal-każ li jirrigwarda l-Kumpanija MET kienu dawn:

- Ġunju 2001 - *It-TLOI tressaq l-ilment.*
- Lulju 2001 - *Il-MET bdiet tipprovdi dan is-servizz aċċessibbli għal kulhadd.*

Il-punti principali ta' dan il-każ fil-rigward tal-RMF kienu dawn:

- Ġunju 2001 - *It-TLOI tressaq l-ilment.*
- Jannar 2002 - *RMF informaw lit-TLOI li qed jaħdmu fuq dan l-ilment.*
- Marzu 2002 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat.*
- Lulju 2002 - *L-RMF bdiet tipprovdi dan is-servizz aċċessibbli għal kulhadd.*

Il-punti principali ta' dan il-każ fil-rigward tal-XTC kienu dawn:

- Ġunju 2001 - *It-TLOI tressaq l-ilment.*
- Dicembru 2001 - *Din il-kumpanija informat lill-KNPD bil-fomm li ser jipprovdi s-servizz aċċessibbli permezz tal-SMS. Il-KNPD talbet dan bil-kitba.*

- Jannar 2002 - *L-XTC bdiet tipprovdi dan is-servizz aċċessibbli għal kulhadd.*

12. Impjieg ta' Pustier mal-Maltapost

Il-Kummissjoni rċeviet ilment minghand persuna nieqsa mis-smigh li hu kien ġie rifjutat impjieg ta' pustier mal-Maltapost minhabba d-dizabilità tiegħu. Skond il-Maltapost hu ma setax ikollu liċenzja tas-sewqan ta' mutur. Wara li ġie stabilit li dan ma kienx il-każ, il-Kumpanija aċċettat li tirrevedi l-pożizzjoni tagħha meta din il-persuna ġgib il-liċenzja tas-sewqan. Il-persuna konċernata, sfortuntament tilfet l-interess f'dan l-impjieg għax sab xogħol ieħor u għalhekk il-każ ingħalaq.

Il-punti principali ta' dan il-każ huma dawn:

- Lulju 2001 - *It-TLOI ressqet l-ilment lill-Maltapost.*
- Awissu 2001 - *Il-Maltapost qalet li l-persuna ma setgħetx ikollha liċenzja tas-sewqan minhabba d-dizabilità tagħha. Il-KNPD ma aċċettax dan.*
- Frar 2002 - *Laqgħa mas-CEO l-gdid tal-Maltapost.*

- Marzu 2002 - *Il-Maltapost rrevediet il-pożizzjoni tagħha u qalet li jekk il-persuna ġgib il-liċenzja hu jkun jista' jibda t-taħriġ għal dan l-impjieg.*
- April 2002 - *Il-persuna konċernata ma baqgħetx turi interess f'dan l-impjieg.*

FTEHIM PARZJALI

1. Id-Dipartiment tat-Toroq

Il-Kummissjoni kellha diversi ilmenti li toroq godda mhux qed isiru aċċessibbli għal kulhadd. Il-Kummissjoni bdiet taħdem b'mod generali biex it-toroq li qed isiru jkunu aċċessibbli għal kulhadd u anke kkonċentrat fuq toroq principali li jinkludu Triq Psaila, B'kara, Triq il-Mosta, Burmarrad u Triq Hompesch, Fgura. Il-Kummissjoni flimkien mad-Dipartiment għamlu laqgħa man-nies tekniċi tad-Dipartiment biex iqajmu kuxjenza akbar dwar din l-issue. Ir-riżultat principali ta' din il-ħidma hu li Triq Psaila, B'kara, li kważi hi lesta, għandha livell għoli ta' aċċessibilità. Il-Kummissjoni qed taħdem biex dan il-livell jintlaħaq fit-toroq l-oħra u f'kull triq li ssir mill-gdid.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Ottubru 2000 - *It-TLOI tressaq l-iment lid-Dipartiment tat-Toroq.*
- Marzu 2001 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat.*
- Lulju 2001 - *Id-Dipartiment joħroġ ċirkulari dwar din il-problema lil kull min fid-Dipartiment għandu x'jaqsam mal-aċċessibilità tat-toroq.*
- Awissu 2001 - *Id-Dipartiment jintrabat li Triq Psaila, B'Kara ssir aċċessibbli għal kulhadd sal-massimu possibbli.*
- Frar 2002 - *Laqgħa għall-ħaddiema kollha tad-Dipartiment rigward l-aċċessibilità għal kulhadd.*
- Marzu 2002 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat fir-rigward ta' Triq Psaila, B'kara.*
- Settembru 2002 - *Il-Kummissjoni tinforma lid-Dipartiment li hi sodisfatta bil-livell ta' aċċessibilità li nkiseb f'din it-triq u titlob li jsir l-istess fit-toroq l-oħra li qed isiru.*

2. Il-Qorti

Il-Kummissjoni rċeviet diversi ilmenti li l-aċċess għall-Qorti mhux wieħed tajjeb għal kulhadd. Wara diversi diskussjonijiet intlaħaq ftehim dwar il-pjanta u anke li x-xogħol neċessarju tiegħu ħsiebu l-Kummissjoni stess wara li d-Divizjoni tax-Xogħlijiet għaddiet il-fondi meħtieġa. Ħarġu t-tenders u hu pjanat li sa l-aħħar ta' din is-sena, ix-xogħol ikun lest.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Meju 2000 - *It-TLOI ressqet l-iment lill-Qorti.*
- Settembru 2000 - *Saret rampa temporanja.*
- Lulju 2001 - *Laqgħa bejn il-periti taż-żewġ naħat.*
- Awissu 2001 - *Intlaħaq qbil dwar il-pjanta.*
- Novembru 2001 - *Ftehim bejn id-Divizjoni tax-Xogħlijiet u KNPD biex ta' l-aħħar jieħdu ħsieb ix-xogħol waqt li d-Divizjoni toħroġ il-fondi neċessarji.*
- Marzu 2002 - *Il-KNPD ħarġet talba għall-offerti biex isir ix-xogħol.*
- Ġunju 2002 - *Ftehim mal-Kumpanija Kalaxlokk biex isir ix-xogħol neċessarju sa l-aħħar ta' din is-sena.*

3. Il-Bank of Valletta

Il-Kummissjoni kellha diversi ilmenti li fergħat tal-Bank of Valletta ma kinux aċċessibbli għal kulhadd. Wara diskussjonijiet pjuttost twal mal-amministrazzjoni ta' dan il-Bank sar audit fiżiku ta' kull fergħa tal-bank u hemm qbil dwar ix-xogħol li jrid isir biex dawn, sa fejn hu raġonevolment possibbli, isiru aċċessibbli kemm għall-klijenti kif ukoll għal ħaddiema. Sar ukoll programm kif dan ix-xogħol isir fuq żmien raġonevoli. Fil-fatt dan il-programm diġà beda jiġi implimentat u l-fergħa tal-Bank of Valletta tal-Gżira issa hi aċċessibbli għall-klijenti ta' dan il-bank.

Kien hemm ukoll qbil li numru ta' impjegati tal-Bank li l-aktar ikollhom kuntatt mal-klijenti jingħataw taħriġ dwar kif taqdi aħjar persuni b'dizabilità. Dan it-taħriġ sar flimkien mal-Kummissjoni.

Barra minn hekk saru diskussjonijiet biex l-ATMs ta' dan il-bank isiru aċċessibbli għal kulhadd kemm fiżikament kif ukoll għall-persuni neqsin mid-dawl. Il-Bank ħa deċizjoni li kull ATM ġdida tkun fiżikament aċċessibbli għal kulhadd waqt li numru minnhom ikunu aċċessibbli għall-persuni neqsin

mid-dawl. Il-BOV diġà beda jinstalla ATMs ġodda li huma fiżikament aċċessibbli għal kulhadd u hu ttamat li dan il-programm ikompli fuq żmien raġonevoli.

Il-Kummissjoni u l-Bank ukoll qed ikompli jiddiskutu biex ikun hemm ftehim globali bejn iż-żewġ naħat biex dan il-bank joffri opportunitajiet indaqs minn kull aspett.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Lulju 2000 - *It-TLOI ressqet l-iment dwar il-fergħa tal-Gżira lill-Bank.*
- Diċembru 2000 - *Il-KNPD tipproponi li jiġi diskuss pjan komprensiv.*
- Frar 2000 - *Laqgħa mal-General Manager tal-BOV. Qbil dwar l-ATMs u li jsir studju tal-fergħat kollha.*
- Marzu - *Ftehim bejn iż-żewġ naħat dwar il-Karta ta' l-Identità Speċjali.*
- Lulju 2001 - *Il-BOV ipprezenta rapport dettaljat dwar l-aċċessibilità tal-fergħat kollha.*
- Awissu 2001 - *Beda t-taħriġ għall-impjegati tal-BOV minn uffiċjali tal-KNPD u persuni b'dizabilità.*

- Settembru 2001 - *Installati l-ewwel ATMs fiżikament aċċessibbli.*
- Diċembru 2001 - *Laqgħa bejn iċ-chairmen taż-żewġ naħat.*
- Awissu 2002 - *Ftehim fuq rapport ġdid dwar il-fergħat kollha u dwar proposta għal programm ta' azzjoni.*

4. Il-Maltapost

Il-Kummissjoni kellha lment li l-kaxxi ta' l-ittri li kienu qed jiġu installati għoljin wisq għall-persuni li jużaw sigġu tar-roti jew li għandhom statura qasira. Wara diversi diskussjonijiet bejn iż-żewġ naħat, intlaħaq dan il-ftehim, li diġà beda jiġi implimentat u li jikkonsisti li:

- a) l-għoli tat-toqba fejn jidhlu l-ittri ma jkunx aktar minn 118cm;
- b) il-kaxxi ta' l-ittra kollha li ser jiġu installati jkollhom dan l-għoli;
- c) isir programm fuq 5 snin biex il-kaxxi tal-ittri eżistenti jkollhom dan l-għoli;
- d) jiġu identifikati dawk il-kaxxi ta' l-ittri li ma jistgħux jiġu rranġati.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Marzu 2001 - *It-TLOI ressqet l-ilment lill-Maltapost.*
- Lulju 2001 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat.*
- Ottubru 2001 - *Il-Maltapost ipproponew għoli ftit aktar mil-linji gwida tal-KNPD għall-kaxxi ta' l-ittri l-ġodda u l-ebda soluzzjoni fuq dawk eżistenti. Il-KNPD ma aċċettatx dawn il-proposti.*
- Marzu 2002 - *Il-Maltapost aċċettaw li l-kaxxi ta' l-ittri l-ġodda jsiru skond il-linji gwida tal-Kummissjoni u bdew eżerċizzju biex jaraw kif jistgħu jirranġaw dawk eżistenti.*
- Settembru 2002 - *Il-Maltapost ipprezentat programm ta' hidma li għe aċċettat bħala wieħed raġonevoli mill-KNPD.*

5. Il-Bażilka ta' Sant'Elena

Il-Kummissjoni kellha lment li din il-knisja parrokkjali ma kinetx fiżikament aċċessibbli għal kulhadd. Wara diskussjonijiet mal-Kapitlu tal-Bażilka ntlahaq ftehim li ssir rampa skond il-linji gwida tal-Kummissjoni u li din titlesta fi żmien raġonevoli u aċċettabbli għaž-żewġ naħat.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Novembru 2001 - *It-TLOI ressqet l-ilment.*
- Jannar 2002 - *Laqgħa bejn rappreżentant tal-Kapitlu u l-perit tal-KNPD.*
- Ġunju 2002 - *Il-Kapitlu bagħat il-pjanti tal-rampa l-ġdida.*
- Lulju 2002 - *Sar ftehim li r-rampa ssir fi żmien raġonevoli u aċċettabbli għaž-żewġ naħat.*

6. Bus Shelters mill-Kumpanija FACES

Il-Kummissjoni kellha diversi lmenti li bus shelters ġodda li saru mill-Awtorità tat-Trasport ma kinux aċċessibbli għal kulhadd. Wara li t-TLOI bdiet diskussjoni ma' din l-Awtorità, ir-responsabbiltà ta' dawn il-bus shelters għaddiet għal għand il-Kunsilli Lokali. Il-Kunsilli Lokali laħqu ftehim biex il-bus shelters jiġu standardizzati u jsiru minn kumpanija waħda.

Il-Kummissjoni kellha diskussjonijiet ma' din il-Kumpanija, FACES, u ntlahaq ftehim magħha dwar l-aċċessibilità għal dawn il-bus shelters. Dan il-ftehim jinkludi li l-Kumpanija tintrabat li jekk ma timxix mal-linji gwida tal-

Kummissjoni u mal-ftehim milhuq, hi trid tagħmel it-tibdil neċessarju fi żmien raġonevoli. Jekk ma tagħmilx hekk hi ntrabtet ukoll li tħallas penali. Hemm ukoll ftehim li iż-żewġ naħat jistgħu jirreferu xi nuqqas ta' qbil lil arbitru aċċettabbli għaž-żewġ naħat. Din il-Kumpanija reċentament bdiet tinstalla dawn il-bus shelters u mill-ewwel indikazzjonijiet jidher li dan il-ftehim, fil-maġġoranza tal-każi, qed jaħdem. Il-Kummissjoni ser tkompli taħdem biex dawn il-bus shelters ikunu aċċessibbli għal kulhadd.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Diċembru 2000 - *It-TLOI tressaq l-ilment lill-Awtorità tat-Trasport.*
- Ġunju 2001 - *Rapport dwar il-bus shelters li saru.*
- Lulju 2001 - *Ir-responsabilità tal-bus shelters għaddiet għand il-Kunsill Lokali.*
- Ġunju 2002 - *Ftehim bejn il-KNPD u FACES li ser jagħmlu numru ta' bus shelters biex dawn isiru aċċessibbli għal kulhadd.*

7. Il-Lukanda Phoenicia

Il-Kummissjoni kellha lment li l-Lukanda Phoenicia mhix aċċessibbli għal kulhadd speċjalment fejn

tidhol l-entratura prinċipali u l-ballroom. Il-Kummissjoni kellha diskussjonijiet mal-management ta' din il-Lukanda u wara diskussjonijiet pjuttost twal intlaħaq ftehim li fi żmien raġonevoli isir xogħol biex din il-Lukanda ssir aktar aċċessibbli għal kulhadd.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- April 2001 - *It-TLOI ressqet l-ilment lil din il-Lukanda.*
- Novembru 2001 - *Sar rapport tekniku.*
- Frar 2002 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat fil-preżenza tal-periti.*
- Ġunju 2002 - *Qbil temporanju li x-xogħol isir fi żmien raġonevoli u aċċettabbli għaż-żewġ naħat.*

8 Sliema Eye Clinic

Il-Kummissjoni rċeviet ilment li l-Eye Clinic f'tas-Sliema li kinet fetħet reċentament ma kienetx aċċessibbli però kienet qed tiġi riklamata li hi aċċessibbli minħabba li l-management xtara apparat li jitla' t-taraġ (stairclimber). Il-Kummissjoni spjegat lill-management li kemm għal raġunijiet ta' sigurtà, din jita' u pratticità dan l-apparat ma hux aċċettabbli. (Fil-fatt il-Kummissjoni kienet ħadet l-istess pożizzjoni fuq

dan l-apparat mal-Kumpanija Technoline). Dan l-apparat, minkejja li kien magħruf għall-Kummissjoni, qatt ma gie inkluz fil-linji gwida tagħha.

Il-Kummissjoni laħqet ftehim ma' din il-Klinika li, fi żmien raġonevoli u aċċettabbli għaż-żewġ naħat, hi ser timxi għal bini ieħor li jkun aċċessibbli għal kulhadd skond il-linji gwida tal-Kummissjoni.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Frar 2002 - *It-TLOI ressqet l-ilment.*
- April 2002 - *Laqgħa fuq il-post bejn iż-żewġ naħat. Uffiċjali tal-KNPD raw l-apparat magħruf bhala stairclimber jiġi użat.*
- Awissu 2002 - *Intlaħaq ftehim li l-problema tiġi solvuta billi l-Klinika timxi għal post aċċessibbli fi żmien raġonevoli u aċċettabbli għaż-żewġ naħat.*

QORTI/ARBITRAĠĠ

1. Il-Ministeru tal-Ambjent u l-Intern

Il-Kummissjoni kellha lment li l-Ministeru ta' l-Ambjent u l-Intern mhux fizikament aċċessibbli għal kulhadd. Dan l-ilment sar ukoll fid-dawl tal-fatt li dan hu l-Ministeru responsabbli mill-Awtorità tal-Ambjent u l-Ippjanar li hi responsabbli li tara li zvilupp ġdid ikun aċċessibbli għal kulhadd. Il-Ministeru u l-Kummissjoni ma qablux dwar il-mod kif l-entratura prinċipali ssir aċċessibbli għal kulhadd imma qablu li jmorru Arbitraġġ. Dan il-proċess beda.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Mejju 2001 - *Tressaq l-ilment dwar l-aċċessibilità għall-entratura tal-Ministeru.*
- Marzu 2002 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat fuq il-post bil-preżenza tal-periti taż-żewġ naħat.*
- Lulju 2002 - *Ftehim li jmorru Arbitraġġ.*
- Awissu 2002 - *Saret l-applikazzjoni biex jibda l-Arbitraġġ.*

2. Il-Kavalier ta' San Ġakbu

Il-Kummissjoni kellha diversi taħditiet biex il-Kavalier ta' San Ġakbu jkun aċċessibbli għal kulhadd. Fil-fatt il-parti l-kbira ta' dan il-Kumplex hu aċċessibbli għal kulhadd. Sfortunatament il-Kummissjoni kellha ilment li l-palk tat-tjatra tond, wiehed mill-aktar postijiet importanti ta' dan il-kumplex, mhuwiex aċċessibbli għal kulhadd. Wara diversi diskussjonijiet, l-amministrazzjoni qalulna li huma lesti li jarmaw palk aċċessibbli jekk ikunu mgħarrfa minn qabel. Il-Kummissjoni ma qablitx ma' din is-soluzzjoni u ż-żewġ naħat qablu li jmorru arbitraġġ. Dan il-proċess sar kollu u l-award hi mistennija fil-ġranet li ġejjin.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ huma dawn:

- Diċembru 2000 - *Tressaq l-ilment.*
- Lulju 2001 - *Saret laqgħa bejn iż-żewġ partijiet fuq il-post.*
- Mejju 2001 - *Il-Kummissjoni ma laqgħetx stedina biex tippartecipa fil-Festival of the Senses li sar f'dan il-kumplex.*

- Diċembru 2001 - *Id-diskussjonijiet għaddew għand il-Ministeru tal-Ambjent. Dan informa lill-KNPD li l-post hu aċċessibbli. Il-KNPD ma taċċettax din il-pożizzjoni.*
- Marzu 2002 - *Sar qbil li mmorru arbitraġġ.*
- Ġunju 2002 - *Saret l-ewwel seduta ta' l-arbitraġġ.*

3, 4 Il-Kumpaniji Michele Peresso u l-Invicta

Il-Kummissjoni kellha lmenti li stabilimenti li jbigħu affarijiet għall-persuni b'dizabilità bħal ma huma sigġu tar-roti eċċ, ma kinux joperaw minn bini li hu aċċessibbli għal persuni b'dizabilità. Il-Kummissjoni fethet diskussjoni mal-ħames kumpaniji li qegħdin f'dan in-negozju.

Il-Kumpanija Michele Peresso, filwaqt li qalet li għandha rampa, qablet li tibdel din ir-rampa però ma ridetx tagħti żmien raġonevoli meta ser tlesti dan ix-xogħol. Il-Kummissjoni ma tistax taċċetta din il-pożizzjoni u għalhekk fethet l-ewwel kawża kontra din il-Kumpanija. Il-Kumpanija ressqet diversi eċċezzjonijiet u rriżulta li l-kawża ma setgħetx tkompli

tinstema' mill-Imħallef J.R. Micallef . Meta l-kawża giet appuntata għand imħallef ġdid, instab li kien intilef il-file. Il-file reġa' gie rikostitwit u l-Imħallef appunta assistent ġudizzjarju biex jibda' jisma' x-xhieda.

Il-punti principali ta' dan il-każ huma dawn:

- April 2000 - *It-TLOI ressqet l-ilment.*
- Ġunju 2000 - *Laqgħa bejn iż-żewġ naħat fejn intlaħaq ftehim.*
- Settembru 2000 - *Id-Ditta Peresso ma aċċettatx li dan il-ftehim kien intlaħaq.*
- Diċembru 2000 - *Il-KNPD tippreżenta protest għudizzjarju fil-Qorti.*
- Marzu 2001 - *Il-KNPD tiftaħ kawża kontra din il-Kumpanija.*
- Mejju 2001 - *L-ewwel seduta.*
- Ġunju 2001 - *L-Imħallef ma jstax jkompli jisma' l-kawża u tithalla biex tinstema' minn Imħallef ieħor.*
- Marzu 2002 - *Seduta taħt Imħallef ġdid. File tal-kawża mitluf.*
- Settembru 2002 - *Il-file jiġi rikostitwit u l-Imħallef jaħtar assistent ġudizzjarju biex jibda jisma' l-provi.*

Il-Kumpanija Invicta kinet tbigħ apparat għall-persuni b'dizabilità minn post li ma kienx aċċessibbli għal kulhadd. Il-Kumpanija Invicta aċċettat li tirrendi l-post tagħha aċċessibbli u għamlet applikazzjoni mal-Awtorità tal-Ambjent u l-lppjanar. Wara ċertu żmien, il-Kumpanija qalet li lestiet ix-xogħol. Meta l-perit tal-Kummissjoni mar jeżamina l-post sab li saret rampa li tintuża biss meta hemm bżonn u li ma kinetx skond il-linji gwida tal-Kummissjoni. Il-Kummissjoni ma aċċettatx din is-soluzzjoni u peress li ma ntlahaq l-ebda ftehim, il-Kummissjoni fethet kawża kontra din il-Kumpanija. Sadanittant, il-Kummissjoni saret taf mill-gazzetti li din il-Kumpanija issa qed tbigħ dawn l-affarijiet minn bini ieħor li hu aktar aċċessibbli. Il-kawża bdiet instema' minn assistent ġudizzjarju però l-Kummissjoni hi dejjem disposta li jintlaħaq ftehim ankè barra l-Qorti. Għalhekk, il-perit mar jagħmel spezzjoni tal-post il-ġdid biex naraw nistgħux nilhqu qbil aċċettabbli għaž-żewġ naħat.

Il-punti principali ta' dan il-każ huma dawn:

- Ottubru 2000 - *Tressaq l-ilment lill-Invicta Ltd.*

- Marzu 2001 - *L-Invicta infurmat lit-TLOI li x-xogħol kien ser jibda.*
- Settembru 2001 - *L-Invicta infurmat TLOI li x-xogħol kien lest.*
- Settembru 2001 - *Perit tal-Kummissjoni jiddikjara li l-xogħol mhux skond il-linji gwida tal-Kummissjoni.*
- Jannar 2002 - *Il-Kummissjoni tiftaħ kawża kontra l-Invicta fil-Qorti.*
- Marzu 2002 - *L-ewwel seduta tal-kawża.*
- Mejju 2002 - *Riklam fil-gazzetti li l-Invicta qed tbigħ l-apparat għall-persuni b'dizabilità minn post ieħor.*
- Settembru 2002 - *Il-perit tal-Kummissjoni jagħmel rapport fuq il-premises il-ġdid.*

5. Il-Kumpanija SBT

Il-Kummissjoni rċeviet ilment li l-kumpaniji li jipprovdu Breakdown Service ma kinux aċċessibbli għall-persuni neqsin mis-smiġ minħabba li dawn jiġu kkunttatjati permezz tal-telefon. Il-Kummissjoni talbet li dawn il-kumpaniji jibdedw joffru dan is-servizz lil dawn il-persuni permezz tal-SMS u t-telefon cellulari.

Erba' kumpaniji aċċettaw li jipprovdu dan is-servizz waqt li l-Kumpanija SBT baqgħet tirrifjuta li tipprovdi dan is-servizz b'mod aċċettabbli. Il-Kummissjoni fethet kawża kontra din il-Kumpanija.

Il-punti prinċipali ta' dan il-każ fir-rigward tal-kumpanija SBT kienu dawn:

- Ġunju 2001 - *It-TLOI ressqet l-ilment.*
- Jannar 2002 - *L-SBT taw raġunijiet li ma kinux aċċettabbli għall-KNPD.*
- Lulju 2002 - *L-SBT isostnu li ma hemmx diskriminazzjoni.*
- Settembru 2002 - *Il-KNPD tiftaħ il-kawża.*

Din hi l-lista kollha ta' l-ilmenti li tressqu lill-Kummissjoni skond is-sena u l-qasam.

Il-Każijiet Kollha

Xogħol - 2000/2001

1. Seamalta b'dizabilità -	Tkeċċija ta' impjegat	Magħluq
2. Diviżjoni tas-Saħħa	Diskriminazzjoni fuq ix-xogħol	Magħluq
3. Awtorità tat-Trasport	Għoti ta' impjieg	Solvut
4. Dipartiment ta' l-Anzjani u Servizzi fil-Komunità	Xogħol ħafif	Magħluq
5. Dipartiment ta' l-Anzjani u Servizzi fil-Komunità	Promozzjoni	Magħluq
6. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Nuqqas fil-paga	Magħluq
7. Diviżjoni tas-Saħħa	Parkeġġ riservat fuq il-post tax-xogħol	Solvut
8. Malta Drydocks	Transfer	Magħluq
9. Enemalta	Tkeċċija	Magħluq
10. Diviżjoni tas-Saħħa	Għoti ta' overtime	Magħluq
11. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Qassim tax-xogħol	Magħluq
12. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Transfer	Magħluq

Xogħol - 2001/2002

13. Maltapost	Għoti ta' impjieg	Magħluq
14. HSBC	Tkeċċija	Magħluq
15. Dipartiment ta' l-Anzjani u Servizzi fil-Komunità	Nuqqas fil-paga	Magħluq
16. Maltacom	Transfer	Magħluq
17. Enemalta	Paga	Magħluq
18. Muscular Dystrophy Group	Tkeċċija	Magħluq
19. Korporazzjoni għas-Servizzi ta' l-Ilma	Kundizzjonijiet tax-xogħol	Magħluq

20. Diviżjoni tas-Saħħa	Transfer	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
21. Maltapost	Parkeġġ riservat fuq il-post tax-xogħol	<i>Magħluq</i>
22. Maltapost	Leave tal-mard	<i>Magħluq</i>

Edukazzjoni - 2000/2001

1. Diviżjoni tal-Edukazzjoni	Nuqqas ta' facilitator	<i>Solvut</i>
2. Skejjeġ tal-Knisja	Applikazzjoni għal dħul minn student b'dizabilità	<i>Magħluq</i>
3. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Nuqqas ta' facilitator	<i>Solvut</i>
4. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Facilitator full time ma' student b'dizabilità	<i>Magħluq</i>
5. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Nuqqas ta' facilitator/ners	<i>Magħluq</i>
6. Ministeru tal-Politika Soċjali	Sapport finanzjarju lil NGOs fil-qasam edukattiv	<i>Magħluq</i>
7. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Aċċess għal haġġiet edukattivi	<i>Solvut</i>
8. Skejjeġ tal-Knisja	Nuqqas ta' facilitator	<i>Solvut</i>
9. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Nuqqas ta' facilitator	<i>Solvut</i>
10. Skejjeġ tal-Knisja	Applikazzjoni għal dħul minn student b'dizabilità	<i>Magħluq</i>

Edukazzjoni - 2001/2002

11. Diviżjoni tal-Edukazzjoni	Xogħol ta' facilitator	<i>Magħluq</i>
12. Ministeru ta' l-Edukazzjoni	Servizzi edukattivi bi ħlas minn NGOs ssapportjati mill-Gvern	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
13. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Xogħol ta' facilitator	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
14. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Aċċess għall-edukazzjoni	<i>Magħluq</i>
15. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Skola Sajf għal studenti b'dizabilità	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>

Aċċessibilità - 2000/2001

1. Kunsill Lokali, Qormi	Rampa ta' garaxx	<i>Magħluq</i>
2. Parroċċa ta' Haż-Żebbuġ	Aċċess għall-knisja parrokkjali	<i>Solvut</i>
3. Diviżjoni tas-Saħħa	<ul style="list-style-type: none"> • Aċċess prinċipali • Aċċess għall-Outpatients u l-Ispizerija • Toilets għall-Outpatients u l-Emergenza 	<i>Solvut</i> <i>Solvut</i> <i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
4. Michele Peresso	Aċċess għall-Medical Centre	<i>Il-Qorti</i>

5. Bay Street	Aċċess ġenerali	<i>Solvut</i>
6. Ministeru tal-Gustizzja	Aċċess għall-Qorti	<i>Ftehim temporanju</i>
7. Awtorità tal-Ambjent u l-Ippjanar	Permess għal rampa	<i>Solvut</i>
8. L-Uffiċċju tal-President	Aċċess għal-lift tal-Palazz	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
9. Bank of Valletta	Fergħa tal-Gżira	<i>Solvut</i>
10. Parroċċa tax-Xewkija	Aċċess għall-knisja parrokkjali	<i>Solvut</i>
11. Kunsill Lokali, Imsida	Aċċess għall-kunsill	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
12. Dipartiment tat-Toroq	Aċċess fi Triq Wignacourt, B'kara	<i>Magħluq</i>
13. Kunsill Lokali, Marsa	Aċċess fi Triq Zerafa	<i>Solvut</i>
14. Provinċja tal-Frangiskani Minuri	Knisja tal-Qawra	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
15. Technoline	Aċċess għall-ħanut	<i>Solvut</i>
16. Invicta	Aċċess għall-ħanut	<i>Qorti</i>
17. Medicat	Aċċess għall-ħanut	<i>Solvut</i>
18. Paolo Zahra	Aċċess għall-ħanut	<i>Solvut</i>
19. Kunsill Lokali, B'kara	Aċċess għall-Kunsill fiċ-Ċentru Ċiviku	<i>Solvut</i>
20. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Aċċess fl-iskola primarja ta' B'kara	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
21. Kavalier ta' San Ġakbu	Aċċess għall-palk tat-teatru prinċipali	<i>Arbitraġġ</i>
22. Dipartiment tat-Toroq	Aċċess fit-Triq K. Galea, B'kara	<i>Magħluq</i>
23. Diviżjoni tas-Saħħa u Ohrajn	Aċċess għall-Bini Evans	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
24. Awtorità tat-Trasport u FACES	Aċċess għal bus shelters	<i>Ftehim temporanju</i>
25. Bank of Valletta	Ftehim ġenerali	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
26. HSBC	Ftehim ġenerali	<i>Solvut</i>
27. Kunsill Lokali, Imqabba	Tabella ta' Keep Clear	<i>Magħluq</i>
28. Kunsill Lokali, B'kara	Heritage Route	<i>Solvut</i>
29. Diviżjoni tas-Saħħa	Parkeġġ fis-CDAU	<i>Solvut</i>
30. Awtorità tal-Ippjanar u l-Ambjent	Permess ta' bini li joħloq ostakolu	<i>Solvut</i>
31. Università ta' Malta	Aċċess għal Dar l-Istudent	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
32. Kapitlu tal-Kattidral	Aċċess għall-kattidral ta' l-Imdina	<i>Ftehim temporanju</i>
33. Dipartiment tat-Toroq	Aċċess fi Triq Moroni, Gżira	<i>Magħluq</i>
34. Kavalier ta' San Ġakbu	Ostakolu temporanju	<i>Magħluq</i>
35. Dipartiment tat-Toroq	Triq Psaila, B'kara	<i>Solvut</i>
36. Diviżjoni tas-Saħħa	Parkeġġ riservat fl-Isptar San Luqa u Sptar Boffa	<i>Solvut</i>

37. Lukanda Phoenicia	Aċċess	Ftehim temporanju
38. Maltapost	Aċċess fil-fergħa ta' B'kara	Magħluq
39. Ministeru ta' l-Intern	Aċċess għall-entratura prinċipali	Arbitraġġ
40. Dipartiment tal-VAT	Aċċess għad-Dipartiment	Għadu qed jiġi diskuss
41. Parroċċa tal-Mosta	Aċċess prinċipali	Għadu qed jiġi diskuss
42. Parroċċa ta' Sant'Elena, B'kara	Aċċess prinċipali	Ftehim temporanju
43. Kunsill Lokali, Santa Venera	Aċċess għall-Ġnien Romeo Romano	Solvut
44. Lukanda Les Lapins	Aċċessibilità fil-lukanda	Għadu qed jiġi diskuss
45. Grands Ltd	Kostruzzjoni ta' rampa privata	Solvut
46. Dipartiment tat-Toroq	Triq Hompesch, Fgura	Għadu qed jiġi diskuss
47. Università ta' Malta	Aċċess għall-Bini Mikiel Anton Vassalli u lecture halls	Għadu qed jiġi diskuss
48. Diviżjoni tas-Saħħa	Aċċess għaċ-Ċentru tas-Saħħa, Gzira	Għadu qed jiġi diskuss

Aċċessibilità - 2001/2002

49. Awtorità tal-Ambjent u l-Ippjanar	Permess għal-lift minn barra	Solvut
50. Casino di Venezia	Aċċess għal Scamp Palace	Solvut
51. Ambaxxata Franciża	Aċċess għall-Ambaxxata	Solvut
52. Pulizija ta' Malta	Rampa mill-bankina għat-triq	Solvut
53. Awtorità tal-Ambjent u l-Ippjanar	Aċċess fl-uffiċini tagħha, Għawdex	Għadu qed jiġi diskuss
54. Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni	Aċċess fl-iskola primarja ta' B'kara	Għadu qed jiġi diskuss
55. Diviżjoni tas-Saħħa	Użu tal-Karta ta' l-Identità Speċjali	Solvut
56. St James Hospital	Aċċess għas-Sliema Eye Clinic	Ftehim temporanju
57. Kunsill Lokali, Naxxar	Konsulenza dwar sleeping policeman	Magħluq
58. Uffiċċju Elettorali	Nuqqas ta' toilets aċċessibbli fl-uffiċċju elettorali	Magħluq
59. Diviżjoni tas-Saħħa	Aċċess għad-Dipartiment tal-Infurmazzjoni Medika	Għadu qed jiġi diskuss
60. Kunsill Lokali Rabat	Aċċess għaċ-Ċentru ta' Matul il-Jum għall-Anzjani	Solvut
61. Paroċċa ta' Haż-Zabbar	Aċċess għaċ-ċimiterju	Ftehim temporanju
62. Kunsill Lokali, Sliema	Reserved parking	Magħluq
63. Kummissarju tal-Pulizija	Aċċess fl-għases li qed jiġu rranġati	Għadu qed jiġi diskuss

64. Parroċċa tal-Mosta	Aċċess għall-oratorju	Għadu qed jiġi diskuss
65. Diviżjoni tas-Saħħa	Aċċess għall-Bank tad-Demm, G'Mangia	Magħluq
66. Mamma Mia Restaruant	Aċċessibilità	Għadu qed jiġi diskuss.
67. Individwu	Aċċess fl-Iskola Primarja, Żejtun	Magħluq
68. Parroċċa ta' Għajnsielem	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
69. Parroċċa tal-Għarb	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
70. Paroċċa ta' l-Għasri	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
71. Parroċċa tal-Fontana	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
72. Parroċċa ta' Fał Kirkop	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
73. Parroċċa ta' Bormla	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
74. Parroċċa tal-Gudja	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
75. Parroċċa ta' Birzebbugia	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
76. Parroċċa tal-Karkara	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
77. Parroċċa tal-Ħamrun (Kunċizzjoni)	Aċċess għall-knisja parrokkjali	Għadu qed jiġi diskuss
78. Kunsill Lokali, Rabat Għawdex	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
79. Kunsill Lokali, Belt Valletta	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
80. Kunsill Lokali, Sliema	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
81. Kunsill Lokali, Żejtun	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
82. Kunsill Lokali, Żurrieq	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
83. Kunsill Lokali, Qormi	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
84. Kunsill Lokali, Mosta	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
85. Kunsill Lokali, Fgura	Aċċess Tribunal Reġjonali	Għadu qed jiġi diskuss
86. J.D. Lifts	Nuqqas ta' aċċessibilità	Għadu qed jiġi diskuss

Għoti ta' Servizzi u Oġġetti - 2000/2001

1. Public Broadcasting Services	Aħbarijiet bil-Lingwa tas-Sinjal	Solvut
2. Kummissjoni Elettorali	Vot għall-persuni b'nuqqas intellettuali	Magħluq
3. Kummissjoni Elettorali	Vot għall-persuni b'nuqqas ta' vista	Magħluq
4. Skola St. Benild	Trasport	Solvut
5. Enemalta	Dawl fi triq	Solvut
6. Ministeru tal-Politika Soċjali	Servizzi finanzjarji	Magħluq
7. Awtorità tad-Djar	Applikazzjoni għall-karta s-safra	Magħluq
8. Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Dizabilità	Parkeġġ riservat	Magħluq

9. Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali	Pensjoni tal-persuni b'diżabilità	<i>Magħluq</i>
10. Awtorità ta' l-Ambjent u l-Ippjanar	Permess għal kamra tal-banju	<i>Magħluq</i>
11. Maltapost	Għoli tal-kaxxi ta' ittri	<i>Solvut</i>
12. Awtorità tat-Trasport	Għoti ta' parkeġġ riservat	<i>Magħluq</i>
13. Kunsill Lokali Ħamrun	Ostakoli fil-parkeġġ riserva	<i>Solvut</i>
14. XTC	Servizz bl-SMS	<i>Solvut</i>
15. MET	Servizz bl-SMS	<i>Solvut</i>
16. SBT	Servizz bl-SMS	<i>Qorti</i>
17. RMF	Servizz bl-SMS	<i>Solvut</i>
18. HSBC	Għoti ta' self b'rata vantaġġuża	<i>Solvut</i>

Għoti ta' Servizzi u Oġġetti - 2001/2002

19. Awtorità tad-Djar	Għajnuna finanzjarja għal modifikazzjoni	<i>Magħluq</i>
20. Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali	Għoti ta' allowance speċjali	<i>Magħluq</i>
21. Dipartiment ta' l-Anzjani u Servizzi fil-Komunità	Servizz ta' ners fiċ-Ċentri ta' Matul il-Jum	<i>Magħluq</i>
22. Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali	Għoti tal-pensjoni tad-diżabilità	<i>Magħluq</i>
23. Ministeru tal-Intern u l-Ambjent	Karozzi tal-linja li jaħdmu bl-elettriku	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
24. Kummissarju tal-Pulizija	Ilment mhux segwit	<i>Solvut</i>
25. Enemalta	Servizz tal-gass	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
26. J D Lifts	Installazzjoni ta' lift	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
27. Kunsill Lokali Sliema	Toilets għall-persuni b'diżabilità	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
28. Kunsill Lokali, B'kara	Toilets għall-persuni b'diżabilità	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>

Assigurazzjoni - 2000/2001

1. Ġenerali	Premuim	<i>Magħluq</i>
2. British American Insurance	Kumpens	<i>Magħluq</i>

Djar - 2000/2001

1. Dipartiment tad-Djar	Applikazzjoni għall-akkomodazzjoni soċjali	<i>Magħluq</i>
-------------------------	--	----------------

Djar - 2001/2002

2. Awtorità tal-Ambjent u l-Ippjanar	Permessi għal djar fil-komunità	<i>Għadu qed jiġi diskuss</i>
--------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------